

Bir Vakıf Üniversitesinde Çalışan Akademisyenlerin Okul, Eğitim ve Toplum Hakkındaki Görüşleri

The Opinions of Academicians from a Foundation University on School, Education and Society

Burçak Ceren AKPINAR, Devrim AĞÜNDÜZ

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, akademisyenlerin görüşüne dayalı olarak eğitim ve toplum olguları arasındaki ilişkinin güçlü ve zayıf yönlerini ekonomik, kültürel, mekânsal farklılık boyutunda incelemektir. Belirlenen araştırma soruları şunlardır: (i) Eğitim ve toplum kavramları ile velinin ekonomik gücü arasında bir ilişki var mıdır? (ii) Eğitim ve toplum kavramları ile bireylerdeki kültürel farklılıklar arasında bir ilişki var mıdır? (iii) Eğitim ve toplum kavramları ile mekânsal farklılıklar arasında bir ilişki var mıdır? Araştırmanın deseni nitel araştırma yöntemlerinden 'durum çalışması'dır. Çalışma bir vakıf üniversitesinde eğitim fakültesinin çeşitli bölümlerinde görev yapan sekiz akademisyen ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubundaki akademisyenler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Araştırmada en çok ekonomik, sosyo-kültürel ve mekânsal faktörler ile eğitim kavramı arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda; (i) yüksek gelir grubundaki ailelerin çocuklarının üst düzey okullarda, alt gelir grubundaki ailelerin çocuklarının da dezavantajlı bölge okullarda öğrenim gördüğü, (ii) çocukların mezun olduktan sonra iş bulma/bulamama durumlarının farklılık teşkil ettiği, (iii) okulların genel olarak insanları birleştirici bir özelliğe sahip olsa da ayrışma yaratabildiği, (iv) okulların sosyal bütünleşmeyi sağladığı kadar sosyal kopmalara da sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Akademisyenlerin görüşleri, Eğitim, Toplum, Okul, İdeal okul

ABSTRACT

The aim of this research was to examine the strengths and weaknesses of the relationship between education and society facts in relation to the cultural, economic and spatial discrepancies based on the views of academicians. The research questions were determined as: (i) Is there a relationship between the concepts of education and community and parent's economic power? (ii) Is there a relationship between education and community concepts and cultural differences of individuals? (iii) Is there a relationship between education and community concepts and spatial differences? The design of the study was qualitative 'case study'. The study was conducted with the participation of eight academics working in various departments at the faculty of education at a foundation university. Semi-structured interviews were made with academicians in the study group. Data were analyzed with descriptive analysis technique. This research mostly focused on the relationship among the economic, social, cultural and spatial factors and the education concept. As a result, it was revealed that (i) the children of families in higher income groups studied at top schools whereas the children of families in lower income groups studied at schools in disadvantaged areas, (ii) these two groups displayed differences related to finding employment after their graduation (iii) schools could lead to dissociation among students though generally having a unifying function. (iv) schools brought about social rupture as much as they enabled social integration.

Keywords: Opinions of academicians, Education, Society, School, Ideal school

Burçak Ceren AKPINAR (✉)

ORCID ID: 0000-0002-0135-7525

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye
Istanbul Aydın University, Institute of Social Sciences, Master of Arts Program of Education Administration and Supervision, Istanbul, Turkey
burcakakpinar33@gmail.com

Devrim AĞÜNDÜZ

ORCID ID: 0000-0002-4684-8416

İstanbul Aydın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye
Istanbul Aydın University, Faculty of Education, Department of Computer Education and Educational Technology, Istanbul, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 29.05.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 04.10.2016

GİRİŞ

Eğitim, toplumsal hayat sürecinde kendimize yer edinmek için kazandığımız bilgiler, yetenek ve anlayışlar bütünüdür (Şişman, 2012). Eğitim, uzun süre boyunca bu kusursuz olmayan tabiata tezat olarak, sosyalizasyonun ve tabaka değiştirme eyleminin en temel unsuru olarak da bilinmektedir. Bu sebeple de ona erişmek ve eğitim olanaklarına ulaşmak kişilerin ve sosyal grupların gelecek zamandaki sosyal konumlarının alacağı şekil bağlamında ayırt edici olmaktadır. Eğitim olanaklarından faydalanabilen bireylerin daha kaliteli sosyal statülere erişmeleri eğitimi bir fırsata dönüştürürken, aynı zamanda eğitimi sosyal yönden olanaksız konumuna getirmektedir. İyi bir eğitime uzanabilenler bir adım öne geçerken, bu olanaktan mahrum kalan bireyler geride kalmaya devam etmişlerdir (Eserpek, 1976).

Okullar da dâhil tüm eğitim kurumlarının işlevine genel çerçevede bakılacak olursa; toplumun kültürünü tanıtmak için öğrencilerin topluma uyumunu sağlamak aynı zamanda onlara, değişmekte olan dünyaya ve koşullara ayak uydurabilmeleri için gerekli olan kültürü geliştirme yollarını aktarabilmektir (Aslan, 2001). Eğitim çocuğa toplum değerlerini, toplumsal kuralları, normları, gelenekleri çeşitli yollarla öğretmek bireyi topluma kazandırmayı amaçlamaktadır (Ercan, 1998). Bu ilkelere bakıldığında eğitim kurumlarında sosyalleşme sürecinin amaçlı, planlı ve denetimli bir temele dayandığı görülür. Bu sebeple de okullar kişilerin sosyalleşmesinde etkililik derecesi en fazla olan kurumlardır. Bu hususta okullardaki sosyalleşme sürecine bir kültürlenme süreci olarak da bakılabilir (Eserpek, 1976).

Önceki yıllarda eğitim sistemi içindeki toplumsal farklılıkların “kendini tekrarlaması” sorunu üzerinde durulmaktaydı. Bu durum günümüzde değişime uğramış ve eğitimden eşit pay alma bağlamında, bu payın ne derecede velinin/öğrencinin sosyo-ekonomik seviyesiyle ilişkili olduğu, kültürel farklılıkların bu payda ne derece etkili olduğu ve bu pay ile toplumsal süreç arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşmıştır. Eğitimin ekonomik gelir hâkimiyetinden ne derece kurtulabildiği, eğitimde eşitliğin ne kadar sağlanabildiği, okulların bulunduğu toplumsal çevre ile arasında nasıl bir bağ oluşturması gerektiği günümüzde tartışma konusu olmaktadır (Ünal et al., 2010).

Günümüzde okul adı verilen kamusal kurumlar sadece toplumun yeniden üretimi ile sınırlı kalmamakta aynı zamanda bu üretimi gerçekleştirirken, öznel girdileri ile eşitsizliklerin, ayrımcılığın ve ayrışmanın, dışlanma ve dışlanmanın baskın olarak hissedildiği mekânlar haline gelmektedir (Ünal, 2014). Okulların içindeki bazı ritüellere bakıldığında; aynı tip kıyafet giyilmesi, aynı müfredat ve benzer materyallerin kullanılmasından dolayı eğitim bütünleştirici bir yapıya sahiptir. Eğitimin temelinde böyle eşitsel bir fonksiyon bulunmasına rağmen okullar kendi içlerinde iyi-kötü olarak ayrışmakta, her okula giden öğrenci profili sosyo-ekonomik düzey, sahip olunan kültürel değerler ve öğrencinin cinsiyeti gibi farklılıklara göre ayrışmaktadır (Eserpek, 1978). Bugün eğitim kurumlarında farklılıklar göz ardı edilmekte ve birbirine benzer nesiller yetişmektedir (Spring, 2014).

Ünal ve ark.’nın (2010) da ifade ettiği şekilde, kentsel bölünme eğitimdeki eşitsizliği tetikler. Mekânsal bölünme kavramı çer-

çevesinde bakıldığında, üst gelir grubuna mensup bireylerin benzerleriyle birlik içinde olma ve diğerleriyle rastlaşmadan yaşamlarını sürdürme eylemleri toplumsal farklılıkların temelinde olan bir sorundur. Mekân ve okul kavramları arasında bir ilişkinin varlığı, nüfusun dezavantajlı ve avantajlı olarak bölünmesine ve bu ayrılmış toplumun eğitimden, içinde buldukları mekânsal sınırlara göre eşitsiz şekilde faydalanmalarına sebep olmaktadır. Özdemir’e (2011) göre ayrılmış mekânlarda ortaya çıkan ayrılmış eğitim kurumları, bu ayrışmanın boyunduruğu altında kalan pasif bir kurum olmakla kalmayıp, tüm bu pasifliği okulun iç dinamiklerine de yansıtılmaktadır.

Yılmaz ve Sarpkaya’ın da (2014) belirttiği gibi eğitimden kendine düşen payı elde etmek bile büyük oranda öğrencinin velisinin sosyo-ekonomik düzeyine dayanmaktadır. Devletin eğitime yatırımı ele alındığında en büyük kaynağın ilkokullara ayrıldığı söylenmekte, ancak buna rağmen araştırmalar, velilerin en çok ilkokulda ek olarak maddi kaynak sağlamları gerektiğini ve kamunun bu konuda yetersiz kaldığını göstermektedir (Ünal, 1996). Sınıfta devletin sağladığı kaynakların yetersiz olduğunu fark eden öğretmen velilerden bağış toplamakta ve bunun sonucu olarak kullanılan materyaller bakımından bile sınıflarda farklılıklar meydana gelmektedir (Yılmaz & Sarpkaya, 2014). Bu durumun en büyük nedenlerinden biri günümüzde eğitimin pazar ekonomisine hizmet etmesidir. Her ulus-devletin kendi eğitim politikası ile ayrıştırdığı yeni nesil toplumsal bir ayrışmaya da sürükleneceklerdir (Illich, 2015).

Bu araştırma, akademisyenlerin görüşüne dayalı olarak eğitim ve toplum olgusu arasındaki bağı, bu bağı güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymayı ve bunu yaparken ekonomik, kültürel, mekânsal farklılık boyutlarını ele alarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Eğitim ve toplum kavramları ile velinin ekonomik gücü arasında bir ilişki var mıdır?
- Eğitim ve toplum kavramları ile bireylerdeki kültürel farklılıklar arasında bir ilişki var mıdır?
- Eğitim ve toplum kavramları ile cinsiyet farklılıkları arasında bir ilişki var mıdır?
- Eğitim ve toplum kavramları ile mekânsal farklılıklar arasında bir ilişki var mıdır?

Bu çalışma, eğitimdeki toplumsal ayrışma süreci bileşenlerini (okul, kültür, maddi etken, öğrenci, öğretmen, toplum vb.) bu konuda bilgi sahibi olan akademisyenlerin deneyimleri, fikirleri ve öngörülleri ile değerlendirmek açısından önemlidir. Bu yönüyle çalışma, teori ve kuram satırının yanında pratik çerçeveden gücünü alan bir yaklaşıma da sahiptir. Çalışmada okul, eğitim ve toplum kavramları, akademisyenlerin düşünceleri ile her açıdan ele alınmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, araştırmalarda verilerin gözlem ve birebir görüşme yapma, verilerin analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri ile elde edildiği; olaylara doğal ortamında, gerçekliğini bozmadan

bütüncül bir şekilde ulaşmamızı sağlayan nitel bir süreci takip eden araştırmadır (Yıldırım, 2010). Araştırmanın deseni nitel araştırma yöntemlerinden, durum çalışmasıdır. Durum çalışması toplumsal bir olgunun geçmişini, şu anını çevresi ile birlikte inceleyen, sosyal bilimciler tarafından birden çok veri kaynağı bulunduğu durumlarda yürütülen ampirik bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2008). Durum çalışmasında kullanılacak olan teknikler ve bu tekniklerin nasıl bir araya getirileceği örnek olaya göre değişmektedir (Berg & Lune, 2015). Bu tür çalışmalar bir olayı değerlendirmek, bu olaya ilişkin bağları açıklamak ve geliştirmek amacı ile yapılır (Büyükoztürk et al., 2008).

Araştırmada akademisyenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacının sormayı planladığı soruları önceden hazırladığı ancak araştırmacının görüşmenin akışına göre değişik, ek ya da alt sorular oluşturarak akışı etkileyebileceği, bu sayede kişinin daha açık ve anlaşılır cevaplar vermesini sağlayabileceği nitel araştırma yöntemlerine ait veri toplama araçlarından biridir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Çalışma Grupları

Araştırmada, bir vakıf üniversitesinde görev yapan bir eğitim yönetimi, altı eğitim bilimleri ve bir sosyoloji alanında olmak üzere toplam sekiz akademisyen ile görüşme yapılmıştır. Akademisyenlerin alanları; eğitim bilimleri, sosyoloji ve eğitim yönetiminden oluşmaktadır. Görüşmeye katılan akademisyenlerin unvanları ise; üç profesör doktor, bir doçent doktor ve dört yardımcı doçent doktordur. Toplanan verilerin akademik çalışmada kullanılması için katılımcılardan izin alınmıştır. Araştırmanın konusu olan 'eğitim ve toplum' bu iki olgu arasındaki bağlantıyı incelediğinden, görüşme yapılacak akademisyenler eğitim ve sosyoloji alanından seçilmiştir.

Çalışma grupları maksimum verimliliği ve çeşitliliği sağlaması için "amaçlı/amaçsal örnekleme" tekniklerinden "ölçüt örnekleme" kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, araştırmada kullanılacak olan örneklemin, çalışmanın konu edindiği problem ile ilgili olarak bu probleme çözüm bulabilecek, fikir yürütebilecek kişilerden, durumlardan ya da nesnelere meydana getirilmesidir (Büyükoztürk, 2012).

Tablo 1' de yer alan akademisyenlere ait bilgiler ve bulgular kısmındaki akademisyen isimleri mahlas olup, kişilerin gerçek isimlerinden bağımsız olarak seçilmiştir.

Tablo 1: Akademisyenlere Ait Bilgiler

Akademisyen	Yaş	Unvan	Alan	Görev Süresi	Cinsiyet
Ahmet	50	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri	17 Yıl	Erkek
Mehmet	50	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri	10 Yıl	Erkek
Veli	61	Prof. Dr.	Sosyoloji	22 Yıl	Erkek
Zeynep	32	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Yönetimi	3 Yıl	Kadın
Fatma	55	Prof. Dr.	Eğitim Bilimleri	22 Yıl	Kadın
Murat	52	Prof. Dr.	Eğitim Bilimleri	25 Yıl	Erkek
Kenan	45	Yrd. Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri	4 Yıl	Erkek
Ayşe	57	Doç. Dr.	Eğitim Bilimleri	29 Yıl	Kadın

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, akademisyenlerin bakış açılarını yakalamak ve akademisyenlerin olay ve olgulara hangi anlamları yükledikleri öğrenilmek istendiğinden yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Görüşme tekniği, nitel araştırmalarda en çok kullanılan yöntemdir ve "ne düşündüğünü bilmek istiyorsan, kendisine sor" ögesidir (Geray, 2006). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorular (bakınız Ek) kullanılmıştır.

Uygulama

Görüşme öncesinde katılımcıların konu hakkındaki geçmiş deneyimleri ve tecrübeleri hakkında sorular sorulmuş, böylelikle görüşme için ön hazırlık süreci tamamlanmıştır. Katılımcıların yönelttikleri cevaplar doğrultusunda, listede yer alan bazı sorular değişikliğe uğratılmış ya da ek soru vasıtası ile görüşmenin bütünlüğü bozulmamaya çalışılmıştır. Görüşme sırasında gelişen hikâyeler çerçevesinde katılımcıların kişisel ve sosyal tecrübelerinin paylaşılması sağlanmıştır. Görüşme sırasındaki konuşmalar kayıt altına alınmış, görüşme için kısıtlı bir süre getirilmemiştir. Araştırmada okul, eğitim ve toplum kavramları bir süreç olarak ele alınmış ve bu konuda yetkin kişilere danışılmış, konu hakkında gerçekçi noktalara vurgu yapılarak okullar genel çerçevede incelenmeye çalışılmıştır. Karşılaştırma yapılabilmesi için görüşmeler kısmen standartlaştırılmıştır. Ayrıca görüşmelerde soruya dönüştürülebilecek bazı maddeler not olarak alınmış sonra bu notlar liste haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme sırasında elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile değerlendirilmiştir. Betimsel analiz tekniğine göre toplanan veriler, araştırmacının önceden belirlediği tema ve başlıklar dâhilinde özetlenir ve değerlendirilir. Elde edilen bu veriler araştırma sorularının ulaştığı temalara göre biçimlenebileceği gibi aynı zamanda görüşme ve gözlem sırasında katılımcılara yöneltilen sorular göz önüne alınarak da sunulabilir. Betimsel analiz tekniğinde, görüşleri çarpıcı biçimde aktarabilmek amacıyla gerçekleştirilen görüşmeden ya da gözlemlenmiş olan bireylerin diyaloglarından doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu teknikte asıl amaç toplanan bulguların okura özetlenmiş ve yorumlanmış şekilde iletilmesidir (Yıldırım & Şimşek, 2008; Creswell, 2008). Betimsel analiz bir duruma ilişkin görüşleri, düşünce ve yargıları ortaya koymak amacıyla

yapılan araştırmalarda çok sık kullanılır (Cebeci, 2002). Nitel araştırmada gerçeklik, araştırılan durumun gerçekliğine dokunmadan, olabildiğince tarafsız gözlemlenmesini ifade eder (Creswell, 2008, Yıldırım & Şimşek, 2008). Toplanan verilerin detaylı olarak raporlanması ve araştırmacının sonuçlara nasıl vardığını açıklaması nitel araştırmanın geçerliliği üzerinde önemli role sahiptir. (Creswell, 2008). Nitel araştırmanın güvenilirliği bağlamında araştırmacı, araştırma sürecindeki konumunu ve katılımcıların özelliklerini (yaş, unvan, uzmanlık alanları, görev yılları) açıklamıştır. İç geçerliliğin sağlanabilmesi için araştırmada uzman incelemesi, katılımcı teyidi yapılmış ve inandırıcılığı sağlanabilmesi için elde edilen veri sonuçlarının tutarlılığı değerlendirilmiştir. Veri toplama soruları hazırlanırken araştırmacı dışında üç alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada iç güvenilirliği (tutarlılığı) sağlamak için bulgularda doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Her katılımcı ile ortalama bir saat görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen ses kayıtlarından sağlama yapılarak, araştırmacının görüşme esnasında tuttuğu kısa ve uzun cevap formları da değerlendirmeye alınmıştır.

Katılımcılara sorulan sorular çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır (Bülbül, 2007; Çiftçi & Aydın, 2014; Gök, 2004; Memduhoğlu, 2011; Öngel, 2003; Sayılan & Özkazanç, 2009; Şahin, 2003).

BULGULAR

Araştırmada ilk olarak okulun toplumsal ayrışmaya sebep olup olmadığı sorusuna cevap aranmıştır.

“Okulların toplumsal ayrışmaya etkileri” üzerine görüş bildiren Veli, Ahmet, Fatma ve Kenan isimli akademisyenler; okulların temelde toplumu bütünleştirici ve birleştirici bir özelliğe sahip olmasına karşın aynı zamanda ayrıştırıcı bir kurum olduğu düşüncesindeyken, Zeynep ve Mehmet adlı akademisyenler okulların toplumu ayrıştırdığı, Murat ve Ayşe adlı akademisyenler ise okulların toplumu bütünleştirdiği, ayrıştırıcı bir yanının olmadığı görüşündedir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Veli: “Bu ikisi de doğrudur. Birtakım ritüellere bakarsak bu seninle aynı tip elbiseyi giymek, numara verilmesi gibi günlük hayatı dışarıda bırakan, kurumsal olarak içte bir

bütünlük, eşitlik sağlamaya yönelik bir yapıdır... Aynı zamanda ayrıştırıcıdır. Öncelikle herkes eğitimden eşit payı alamamaktadır... Doğal olarak özellikle ekonomik duruma bağlı olarak insanlarda bir farklılaşma yaratır...”

Akademisyen Ahmet: “...Duvarlı, müfredatçı, ezberci, insana bir sabit misyon yerleştiren, onu bir para kazanma aracı olarak gören bir sistem ayrıştırıcı, yani okullar temelde bütünleştirici ama uygulamada ayrıştırıcıdır.”

Akademisyen Ayşe: “Ben bütünleştirici olduğumu düşünüyorum. Özellikle devlet okullarını düşünenecek olursak, öncelikle sınıf farkını, ekonomik farkı ortadan kaldırmak için üniforma kullanıyor örneğin. Müfredat her okulda aynı... Bunların hepsi bütünleştirici unsurdur.”

Akademisyen Mehmet: “Okullar rekabeti artırır. Çocuk üst bir sınıftansa ya da üst bir mezheptense, daha avantajlı bir gruptansa kendini diğerlerine göre üstün görüyor, eğitimle bunu öğreniyor ve bunu benimsiyor. Önemli bir kesim için bu geçerli diye düşünüyorum...”

Akademisyen Zeynep: “Bence Türkiye’deki okulların amacı sadık vatandaş yetiştirmek... Diğer etnik gruplar ayrıştırılıyor. İlköğretimden tut da üniversiteye kadar...”

Bazı görüşlere göre okullar toplumun bir arada yaşama gücünü artırırken, bazı görüşlere göre okullar öğrencileri buldukları ekonomik düzey, sınıf, mezhep vb. özelliklere göre ayrıştırmaktadır. Diğer görüşlere göre ise okulların toplum üzerinde hem bütünleştirici hem de ayrıştırıcı etkisi vardır.

Araştırmada ikinci olarak “Okullar çocuklara ayrımcılığı öğretir mi?” sorusuna cevap aranmıştır.

“Okulların çocuklara ayrımcılığı öğretip öğretmediği” üzerine görüş bildiren Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma ve Kenan isimindeki akademisyenler “okullar çocuklara ayrımcılığı öğretmez” cevabını verirken, “okullar çocuklara ayrımcılığı öğretmez” cevabını veren akademisyenler ise Murat ve Ayşe’dir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda yer almaktadır:

Akademisyen Fatma: “...çocuğuna özel ders aldıramayan veli mutsuz oluyor. Ve bu ayrımcılık okulda devam ediyor. Çocuk da gördüğü şeyi öğreniyor.”

Tablo 2: “Okulların Toplumsal Ayrışmaya Etkileri” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Okul toplumu bütünleştirir”	2	Murat, Ayşe
“Okul toplumu ayrıştırır (tekipleştirir)”	2	Zeynep, Mehmet
“Hem bütünleştirir, hem de ayrıştırır”	4	Veli, Ahmet, Fatma, Kenan

Tablo 3: “Okulların Çocuklara Ayrımcılığı Öğretip Öğretmediği” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Okullar çocuklara ayrımcılığı öğretir”	6	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Kenan
“Okullar çocuklara ayrımcılığı öğretmez”	2	Murat, Ayşe

Akademisyen Ayşe: “...Çocuklar böyle bir şeyi fark edemezler, öğrenemezler. Çocuklar bilmezler ayrımcılığı. Ben devlet okulunda okudum ilkokulu. Ve sınıfta kim farklı kim zengin, kim fakir bilmezdim...”

Akademisyen Mehmet: “Çocuk okulda ayrımcılığı öğrenir. Kendi özelliğine dönük olarak yapılan bir ayrımcılık varsa özellikle de onu benimsiyor...”

Bazı akademisyenler görüşlerinde okulların çocuklara ayrımcılığı öğrettiğini ifade ederken, bazı akademisyenler okulların çocuklara ayrımcılığı öğretmediğini ve öğretmemesi gerektiğini, özellikle ilkokul çağındaki çocukların farklı ekonomik düzey, mezhep vb. özellikleri bilmediğini, bu kelimelerin adlarını dahi bilmediklerini ve masum doğaları gereği bu ayrımcılığı yapamayacaklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada üçüncü soru olarak “eğitim düzeninde ekonomik faktörler ne derece etkilidir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Sekiz akademisyen de “Eğitim düzeninde ekonomik faktörler ne derece etkilidir?” sorusuna ekonomik yapının eğitim sistemi üzerinde büyük etkisi olduğu yönünde cevaplar vermiştir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Kenan: “...Bilimsel araştırmalar yoksulluk ve akademik başarı arasındaki direkt ilişkiyi göstermektedir. Sosyoekonomik düzeyin düşük olması bu grubuna ait öğrencilerin daha avantajlı ailelerden gelen akranları ile eşit eğitim fırsatlarına sahip olmaması anlamına gelir...”

Akademisyen Veli: “...ekonomik durumu iyi bir aileden gelen çocuk iyi bir eğitim alır... Yani kendi ekonomik durumuna bağlı olarak insanlarda bir farklılaşma yaratır...”

Akademisyen Mehmet: “Biz apartmandaki apartman görevlisinin çocuklarıyla aynı sınıflarda okuduk. Ama sonra duyduk ki bazı okullarda artık bu değişmiş. Bazı okullarda apartman görevlilerinin çocuklarını özellikle farklı bir okula koyuyorlarmış...”

Bütün akademisyenler eğitim sistemi ile ekonomik güç arasında güçlü bir bağın olduğu görüşündedir. Bazı akademisyen görüşlerine göre bu bağ, okullar ve öğrenciler arasında ayrımcılığa neden olmaktadır. Velinin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzeye ilişkin olarak çocuklarının okudukları okullar da üst-orta ve dezavantajlı okullar olarak ayrılmaktadır.

Araştırmada dördüncü soru olarak “eğitim ile siyaset arasındaki ilişki nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap aranmıştır.

Veli ve Kenan adlı akademisyenler, eğitime siyasetin karışması gerektiğini, ancak günümüz koşulları göz önünde bulundurduğunda bunun kaçınılmaz olduğunu ifade ederken, Ahmet, Mehmet, Zeynep adlı akademisyenler, eğitim ile siyasetin kesin çizgilerle ayrılması ve eğitimin temelinde evrensel değerlerin olması gerektiği belirtmiştir. Fatma, Murat ve Ayşe adlı akademisyenler ise eğitimin devlet gözetiminde olması ancak bu gözetimin müdahaleci olmaması gerektiği görüşündedir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Veli: “...Eğitim pazar ekonomisinin bir parçası, özellikle son yıllarda bu artmakta dolayısıyla böyle olmak zorunda. Toplumun ihtiyacını karşılamaktan çok eğitim üzerinde kâr elde etmeye odaklı bir sistem...”

Akademisyen Fatma: “...eğitim devlet gözetiminde olmalı belli bir ciddiyetin olması için, belli bir standardı korumak adına ancak müdahaleci olmamalı...”

Akademisyen Ahmet: “...eğitim, ihtiyaca yönelik, düşüncesi hür, duyguları empatik ve vicdanlı, elleri hünarlı, kendini kabul etmiş, iç dünyasından toplumsal dünyaya kapısı açılabilir, siyaset içermeyecek bir sistem olmalı...”

Akademisyenlerden bazıları eğitim ile siyasetin hiçbir ilişkisinin olmaması gerektiği ancak kapitalist düzen ve eğitimin pazar ekonomisinin bir parçası olması nedeniyle bu durumun kaçınılmaz olduğu görüşündedir. Bazı akademisyenler siyasetin eğitime karışmamasını, devletin eğitimi yönetmemesini ve eğitimin temelinde evrensel değerler olması gerektiğini belirtmiştir. Diğer akademisyenler ise eğitimin devlet tarafından gözetilmesi gerektiği, ancak herhangi bir müdahalede bulunmaması gerektiğini ifade etmiştir.

Araştırmada beşinci soru olarak “Okullarda bir ayrışma söz konusu ise öğrencilerin birbirine ‘mesafe koyma’ davranışları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna cevap aranmıştır.

Tablo 4: “Eğitim Düzeninde Ekonomik Faktörler Ne Derece Etkilidir?” Sorusuna Verilen Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Ekonomik yapının eğitim üzerinde büyük etkisi vardır”	8	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe

Tablo 5: “Eğitim ile Siyaset Arasındaki İlişki Nasıl Olmalıdır?” Sorusuna Verilen Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Eğitime siyaset karışmamalı ancak günümüzde bu zorunlu hale gelmektedir”	2	Veli, Kenan
“Eğitime siyaset karışmamalı, devlet eğitimi yönetmemeli ve eğitimin temelinde evrensel değerler olmalı”	3	Ahmet, Mehmet, Zeynep
“Eğitim devlet gözetiminde olmalı, ancak müdahaleci olmamalı”	3	Fatma, Murat, Ayşe

Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma ve Kenan isimli akademisyenler, ekonomik, kültürel ve cinsiyet farklılıklarından dolayı öğrencilerde mesafe koyma davranışları gözlemlediklerini belirtirken, Akademisyen Murat ekonomik ve kültürel farklılık gözlemlendiğini, Akademisyen Ayşe ise mesafe koyma davranışları varsa bile çocuktan değil, ebeveynlerin ön yargılarından kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda yer almaktadır:

Akademisyen Veli: *“Okullarda tabii ki belli imkânlarla sahip olan çocuklarla olmayan çocuklar arasında bir farklılaşma, gruplaşma var... Öğretmenlerin doğuya gitmek istememesi, iyi okulların batıda olması nedeniyle batıya doğru bir hareket vardır ve böylelikle mekânsal kültürel bir ayırım vardır...”*

Akademisyen Zeynep: *“Ne yazık ki böyle gruplaşmalar var. Öğrencileri geçin, öğretmenler bile bunu yapıyor... Ekonomik açıdan da bu böyle... Eğitim olumlu dışsallıktan çıkıp tamamen meta haline gelmiş... Kız ve erkek ayrımını bile gözlemlerim sınıflarda...”*

Akademisyen Ahmet: *“Cinsiyet açısından haksız yapılanma var. On bin yıldır bir erkek toplumu vardır. Ve on bin yıldır tüketilmiş bir kadın vardır... Dolayısıyla eğitimin cinsiyetçi bir bakış açısına sahip olmayan ama aynı zamanda dezavantajlı grup olarak diğer gruplara daha çok avantaj tanıyarak, onların daha gelişimini sağlayacak ölçütte oluşması gerektiğine inanıyorum.”*

Akademisyen Mehmet: *“Ben de gözlemliyorum bunu. Özellikle ergenlik döneminde, lise çağlarında bu daha da belirginleşiyor. Ortak özelliğe sahip çocuklar bir grup oluşturuyor başka gruplara karşı. Bu sınıfsal olabilir, ekonomik olabilir... Aynı şekilde cinsiyet ayrımı da öyle...”*

Akademisyen Ayşe: *“... İlkokul çocukları diyelim. Mesafe koymuşsa bile o çocuktan değil, anne babadan kaynaklanan bir şeydir. Çocuklar mesafe koymazlar...”*

Akademisyen Murat: *“ bence mesafe koyma davranışı var. Siyasi parti şeklinde de var. Birbirinin kültürüne karşı özenli ve*

saygılı olup “onun kültürü de öyleymiş” diye kabul etmiyoruz biz.”

Akademisyenlerin çoğunluğu öğrencilerde “ekonomik, kültürel ve cinsiyet” farklılıklarından dolayı mesafe koyma davranışı olduğunu belirtirken, bir akademisyen ekonomik ve kültürel farklılık gözlemlendiğini ve lisans öğrencileri arasında bu durumun daha yaygın olduğunu, bir akademisyen ise öğrencilerin istemli bir mesafe koyma davranışı gerçekleştirmediğini, ebeveynlerden kaynaklı bir durum olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmada altıncı soru olarak “dünyayı küçük bir küre olarak düşündüğümüzde, tüm dünyada ortak bir kültür geliştirip ortak bir eğitim verilmesi sizce çok mu ütopyik?” sorusuna cevap aranmıştır.

“Tüm dünyada ortak bir kültür geliştirilip, ortak bir eğitim verilmesi” üzerine görüş bildiren Ahmet, Mehmet, Zeynep isimli akademisyenler “mümkündür” şeklinde yanıtlarken, diğer akademisyenler (Veli, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe) “mümkün değildir” cevabını vermiştir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Ahmet: *“Bugün insanların geldiği nokta Eflatun’un da, Aristo’nun da, Sokrates’in de tanımladıklarının çok ötesinde. Evet bugün düş olabilir ama gelecekte gerçekleşecek. Sizin benim hayatım için bu çok yüksek olabilir ama insanlığın milyonlarca yıldan beri getirdiği tarihsel dönüşüm için çok fazla bir zaman dilimi değildir.”*

Akademisyen Ayşe: *“Bu insan doğasına aykırı... İnsan, doğada muhakkak küçük gruplara bölüp kültürü, eğitimi kendine benzeyenle yaşamak istiyor... Ortak kültür; dünyanın kırk bin yıllık tarihinde bu olmadı. Olmayacak da...”*

Akademisyen Veli: *“Eğitim anlayışı dünyanın her yerinde farklı. Bunların ortaklaşması, ortak bir tarih yazılması mümkün değil...”*

Akademisyen Mehmet: *“Sınırların olmadığı, dünya gezegeni herkese aittir dediğimiz ise mümkün olabilir. Yakın bir zaman-*

Tablo 6: “Öğrencilerde Birbirine Mesafe Koyma Davranışı” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Ekonomik farklılıklardan dolayı mesafe koyma davranışı var”	7	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan
“Kültürel farklılıklardan dolayı mesafe koyma davranışı var”	7	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan
“Cinsiyet farklılığından dolayı mesafe koyma davranışı var”	3	Ahmet, Mehmet, Zeynep
“Mesafe koyma davranışı yok (varsa da anne-babadan kaynaklı, öğrenciden değil)”	1	Ayşe

Tablo 7: “Tüm Dünyada Ortak Bir Kültür Geliştirilip, Ortak Bir Eğitim Verilmesi” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Mümkündür”	3	Ahmet, Mehmet, Zeynep
“Mümkün değildir”	5	Veli, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe

da da olabilir belki... Ancak bu dediğin dünyada tek bir siyasi gücün hâkimiyet kurması anlamına gelecekse bu değil tabii.”

Bazı akademisyenler dünyada ortak bir kültürün geliştirilip, tüm dünyada ortak bir eğitimin verilmesini mümkün bulurken, bazı akademisyenler bunun olanaksız olduğunu çünkü her ulus-devletin ayrı bir tarih yazdığını ve her kültürün kendi benzeriyle yakın olmak isteyeceğini belirtmiştir.

Araştırmada yedinci soru olarak “ideal okul/eğitim hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır.

“İdeal okul/eğitim hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna Murat, Kenan, Ayşe adlı akademisyenler ideal okulu Amerika’da gördüğünü, Mehmet, Zeynep, Murat, Kenan, Ayşe adlı akademisyenler Türkiye’deki ideal okulun Köy Enstitüleri olduğunu, Akademisyen Murat ve Kenan ideal okul için bir binanın şart olduğunu, Ahmet, Mehmet, Veli adlı akademisyenler ideal okulun binasız olması gerektiğini, Ahmet, Mehmet, Murat adlı akademisyenler eğitimin bireyleri tek bir mesleğe sahip olacak nitelikte yetiştirmemesi gerektiği şeklinde yanıt vermişlerdir. Akademisyen Fatma ise ideal eğitimin evrensel değerler ile ulusal değerlerin harmanlanması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Murat: “ Ben ideal okulu Amerika’da gördüm... Yani düşünmeli, orada bizden farklı neler yapmışlar da, öğrenci okula gitmek için bu kadar can atıyor? ... Köy Enstitülerinden mezun olanlar ölünceye kadar o okulları unutmuyorlar. Çünkü çocuklar o okullara sahip çıkardı. Orası onların eviydi.”

Akademisyen Kenan: “... Sınıflardaki öğrenci sayısının yirmiyi geçmediği yerdir...”

Akademisyen Veli: “... Dışarı tel örgülerle çevrili bir yapıda değil toplum içinde olmalı...”

Akademisyen Fatma: “Bir kere sorgulayıcı, düşünen, yerinde karar veren bireyler yetiştirmeli eğitim... Çocuklara gemi batırmamayı öğreten bir okul... Yani evrensel değerler ile ulusal değerleri harmanlamış bir okul... Burası bizim gemimiz. Onu koruyacağız, seveceğiz. Ama başkasının gemisini batırmaya çalışmadan. Aynı denizde, okyanusta yüzeceksek, ideal okul bunu öğretmeli. Hem kendi toprağının vatandaşı ama aynı zamanda dünya vatandaşı bilinci.”

Akademisyen Ayşe: “Ben ideal okulu gördüm. Amerika’da. Orada mükemmel bir eğitim sistemi var... Belli bir süre sonra müfredata çok kültürlülüğü koydular. Çocuk çıkıyor ve kendi kültürünü anlatıyor. Anaokullarında bile bu var...”

Akademisyen Mehmet: “Bir kere binasız olmalı. Belki kötü hava şartlarında bir bina gerekebilir. O da öyle bir bina olmalı ki, içinde olanları herkes bilsin... Tüm okullar dünyanın öğrenme kampüsü olmalı... . Diyelim ki bir enstrüman mı çalışıyorsun, bakıyorsun bir yerlerde insanların müziğe ihtiyacı var, gidiyorsun onlara enstrüman çalmayı öğretiyorsun. Sonra bir bakıyorsun, bir yerde yemek yapmayı öğrenmişsin. Yani tek bir meslek değil, yaşamın bir mesleğe dönüşmesini öğretse eğitim mesela...”

Akademisyen Ahmet: “Sınır koyduğunuz hiçbir yerde özgür eğitim olmaz... Ben sadece dış hekimi olmak istiyorum düşüncesinin saçma olduğuna inanıyorum. Eğitimin, insanı sadece bir meslekle sınırlandırmayacak kadar yetkin, yetişkin ve büyük olması gerektiğini düşünüyorum. Eğitimimiz bu konuda tamamen sınıflara ayrıştırıcı ve meslekleştiricidir...”

Tablo 8: “İdeal Okul Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verilen Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Şu anda ideal okul Amerika’da”	3	Murat, Kenan, Ayşe
“Türkiye’deki ideal okul Köy Enstitüleri idi”	5	Mehmet, Zeynep, Murat, Kenan, Ayşe
“İdeal eğitim için bir binanın/yapının bulunması şart”	2	Murat, Kenan
“İdeal eğitim binasız olmalı (B: kötü hava koşullarında bir bina olmalı)”	3	Ahmet, Mehmet, Veli
“İdeal eğitim bireyleri tek bir mesleğe yönelik yetiştirmemeli”	3	Ahmet, Mehmet, Murat
“İdeal eğitim evrensel değerler ile ulusal değerleri harmanlamalı”	1	Fatma

Tablo 9: “İdeal Toplum Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir?” Sorusuna Verilen Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Kimliksiz ve okulsuz toplum”	1	Zeynep
“Paranın ve devletin iktidar olmadığı bir Dünya”	1	Ahmet
“Sınırların olmadığı bir Dünya”	1	Mehmet
“Kendi sorunlarını umursayıp, çözebilen bir toplum”	4	Veli, Ayşe, Fatma, Kenan
“Yaşam koşullarının iyi, eğitim seviyesinin yüksek olduğu ve işsizliğin olmadığı bir toplum”	1	Murat

İdeal okul/eğitim hakkında akademisyenler farklı görüşler bildirmişlerdir. Bazı akademisyenler ideal okulu Amerika'da gördüğünü belirtirken, bazı akademisyenler Türkiye'deki ideal okulların Köy Enstitüleri olduğunu ve bu okuldan mezun olan öğrencilerin başarısının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bazı akademisyenler ideal eğitim için bir binayı şart olarak görürken, bir akademisyen ideal eğitimin binasız olması gerektiği görüşündedir. Akademisyenlerin bazıları ideal eğitimin, bireyi birden çok mesleğe/yatkınlığa erişebilecek düzeyde yetiştirmesi gerektirdiği düşüncesindedir.

Araştırmada sekizinci soru olarak "İdeal toplum hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır.

"İdeal toplum hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?" sorusuna Akademisyen Zeynep kimliksiz ve okulsuz toplum, Akademisyen Ahmet paranın ve devletin iktidar olmadığı bir Dünya, Akademisyen Mehmet sınırların olmadığı bir Dünya, Veli, Ayşe, Fatma, Kenan adlı akademisyenler kendi sorunlarını umursayıp, çözebilen bir toplum, Akademisyen Murat ise yaşam koşullarının iyi, eğitim seviyesinin yüksek olduğu ve işsizliğin olmadığı bir toplum şeklinde yanıt vermiştir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda yer almaktadır:

Akademisyen Zeynep: "Kimliksiz ve okulsuz bir toplum... Hiçbirine gerek yok..."

Akademisyen Ahmet: "...paranın ve devletin iktidar olmadığı bir Dünya"

Akademisyen Mehmet: "Sınırların olmadığı bir dünya benim ideal toplumum. Gezegenin her köşesinde olup bitenden insanların kendini sorumlu hissettiği..."

Akademisyen Kenan. "...Eğitim muhtemelen insanların zihinlerinde yeni fikirlere açarak, daha fazla hoşgörü ve söyleme yol olarak bu sorunları azaltmada anahtar olacaktır..."

Akademisyen Veli: "... Yukarıdan aşağı inşa edilen değil, insanların kendi sorunlarını tartışabilecekleri ve çözebilecekleri bilgi-

ye ulaşılmalı ve buradan evrensel bilgiyle paralellik kurulmalı. Toplumda var olan soruları ele almalı. Bunun yöntemlerini oluşturmalı..."

Akademisyenler ideal toplum hakkında farklı görüşler bildirmiştir. Bir akademisyen okulsuz ve kimliksiz bir toplumu ideal okul olarak tanımlarken, başka bir akademisyen sınırların olmadığı bir toplumu ideal okul olarak ifade etmiştir. Başka bir akademisyen paranın ve devletin iktidar olmadığı bir Dünyayı, bir akademisyen yaşam koşullarının kaliteli, eğitim seviyesinin yüksek olduğu bir toplumu, bazı akademisyenler ise kendi sorunlarını önemseyip bu sorunlara çözüm bulabilen toplumu ideal toplum olarak nitelemiştir.

Araştırmada dokuzuncu soru olarak "Hak eşitliğine dayalı bir eğitim için sürdürülen çalışmalar yeterli midir?" sorusuna cevap aranmıştır.

"Hak eşitliğine dayalı bir eğitim için sürdürülen çalışmalar" üzerine görüş bildiren sekiz akademisyenin tamamı "sürdürülen çalışmalar yeterli değildir" yönünde cevap vermiştir.

Araştırmada onuncu soru olarak "hak eşitliğine dayalı bir eğitim için hangi çalışmalar yapılmalı?" sorusuna yanıt aranmıştır.

"Hak eşitliğine dayalı bir eğitim için hangi çalışmalar yapılmalı?" sorusuna Akademisyen Mehmet ve Veli okullar tel örgülerle çevrili bir yapı olmaktan çıkarılmalı, Akademisyen Zeynep öğretmen yetiştirme sistemi yeniden yapılandırılmalı, Akademisyen Fatma eğitim konusunda iyi örnekler bakılmalı, Murat, Kenan, Ayşe adlı akademisyenler tekrar köy enstitüleri açılabilir, Akademisyen Veli eğitim kamusal olmalı, müfredata "insan hakları" dersi konulmalı, toplum ile dersler arasında bir bağlantı olmalı, Akademisyen Ahmet demokratik süreç, demokratik modernite gerçekleştirilmeli cevabını vermiştir. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Veli: "Okullar tel örgülerle çevrili bir yapı olmaktan çıkarılmalı."

Tablo 10: "Hak Eşitliğine Dayalı Bir Eğitim İçin Sürdürülen Çalışmalar" Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
"Sürdürülen çalışmalar yeterli değildir"	8	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe

Tablo 11: "Hak Eşitliğine Dayalı Bir Eğitim İçin Ne Tür Çalışmalar Yapılmalı?" Sorusuna Verilen Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
"Okullar tel örgülerle çevrili bir yapı olmaktan çıkarılmalı"	2	Mehmet, Veli
"Öğretmen yetiştirme sistemi yeniden yapılandırılmalı"	1	Zeynep
"Eğitim konusunda iyi örnekler bakılmalı"	1	Fatma
"Tekrar Köy Enstitüleri açılabilir"	3	Murat, Kenan, Ayşe
"Eğitim kamusal olmalı, müfredata "insan hakları" dersi konulmalı, toplum ile dersler arasında bir bağlantı olmalı"	1	Veli
"Demokratik süreç, demokratik modernite gerçekleştirilmeli"	1	Ahmet

Akademisyen Zeynep: “En temel sorun formasyondur. Öğretmen yetiştirme sisteminin yeniden yapılandırılması gerek. Öğretmenler haklarını, yönetmeliği, müfredatı bilmiyor.”

Akademisyen Fatma: “Japonlar her on yılda bir eğitim sistemlerini gözden geçirir. Geldikleri noktaya baktığında adamların bir bildiği var diyorsun. İyi örnekler bakmalıyız...”

Akademisyen Murat: “Örneğin Diyarbakır’ın Bağlar ilçesinde çalışan bir arkadaşım ilkokul birliğine yönelik, farklılıkları hoş görme rehberlik formu geliştirmiş. Bu tür çalışmalar artırılabilir... Ege’nin birçok köyleri hâlâ yoksul mesela. Oralara tekrar bu enstitüler açılabilir. Lisenin biraz daha gelişmiş düzeyinde enstitüler”

Akademisyen Ahmet: “...bunun önceliği demokratik süreci gerçekleştirilebilir. Çünkü kapitalizmin ürettiği modernite daha çok sermaye modernitesidir...”

Daha eşit bir eğitim yapılması gereken çalışmalara akademisyenler farklı yanıtlar vermişlerdir. Bir akademisyen öncelikle öğretmen yetiştirme sorununun çözülmesi gerektiği düşüncesindeyken, bir başka akademisyen Japonya örneğini vererek eğitim sistemi daha iyi olan ülkelerin incelenip örnek alınması gerektiği görüşündedir. Bir akademisyen eğitimin kamusal özelliklerinin artırılması gerektiğini, müfredata insan hakları dersinin eklenmesini ve okullarda işlenen derslerin topluma bağıntılı olması gerektiği önerisinde bulunurken, bazı akademisyenler köy enstitülerinin daha gelişmiş versiyonunun yeniden açılmasını, bazı akademisyenler ise okulların tel örgülerden kalkması gerektiği fikrindedir.

Araştırmada on birinci soru olarak “Türk eğitim sisteminin ‘toplumun sorunlarını umursamayan bireyler’ yetiştirdiği düşüncesine katılıyor musunuz?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Bütün akademisyenler, Türk eğitim sisteminin ‘toplumun sorunlarını umursamayan bireyler’ yetiştirdiği düşüncesine “bu düşünceye katılıyorum” şeklinde görüş bildirmiştir. Soruyla ilgili örnek görüş aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Ayşe: “Çocuk toplumun gerçeği ile büyümek zorunda... Benim gerçeğim Anadolu. Benim gerçeğim köy. Benim gençlerden istediğim ne biliyor musun? Anadolu deyişimiyle, ‘helva’ demesini de ‘halva’ demesini de bilsinler... Gerçekleri bilen çocuklar olsunlar.”

Araştırmada on ikinci soru olarak akademisyenlere “Eğitim sistemimizdeki sorunların çözülmesinde asıl sorumluluk kimlere düşmektedir?” sorusuna cevap aranmıştır.

Eğitim sisteminde asıl sorumluluğun siyasetçilere düştüğünü düşünen akademisyenler Zeynep, Fatma, Kenan iken, asıl sorumluluğun eğitimcilere düştüğünü düşünen akademisyen ise Akademisyen Ayşe’dir. Asıl sorumluluğun hem siyasetçi hem de eğitimcilere düştüğü görüşünde olanlar ise Akademisyen Ahmet, Mehmet, Veli ve Akademisyen Murat’tır. Soruyla ilgili örnek görüşler aşağıda belirtilmektedir:

Akademisyen Fatma: “... Burada asıl sorumluluk siyasetçilere düşüyor...”

Akademisyen Ayşe: “...en çok eğitimcilerdir suçlu olan... Biz burada patates, sarımsak yetiştirmiyoruz. Patates eksen bir aya çıkar. Bir insan yetiştirmek yıllar alıyor...”

Araştırmada on üçüncü soru olarak “Elimden gelse bütün dünya okullarının programlarına insanın insanı sömürmemesi adlı bir ders koyardım. İsmail Hakkı Tonguç’un bu sözü hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna cevap aranmıştır.

“Elimden gelse bütün dünya okullarının programlarına insanın insanı sömürmemesi adlı bir ders koyardım. İsmail Hakkı

Tablo 12: “Türk Eğitim Sisteminin ‘Toplumun Sorunlarını Umursamayan Bireyler’ Yetiştirdiği Düşüncesi” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Bu Düşünceye Katılıyorum”	8	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe

Tablo 13: “Eğitim Sistemimizdeki Sorunların Çözülmesinde Asıl Sorumluluk Kimlere Düşmektedir?” Sorusuna Verilen Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Siyasetçilere”	3	Zeynep, Fatma, Kenan
“Eğitimcilere”	1	Ayşe
“Hem siyasetçi hem eğitimcilere”	4	Ahmet, Mehmet, Veli, Murat

Tablo 14: “Elimden Gelse Bütün Dünya Okullarının Programlarına İnsanın İnsanı Sömürmemesi Adlı Bir Ders Koyardım. İsmail Hakkı Tonguç’un Bu Sözü” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Bu Söze Katılıyorum”	8	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe

Tablo 15: “Eğitimde Kentsel/Mekânsal Ayrışma” Üzerine Akademisyen Görüşleri ve Frekansları

Görüşler	Frekans	Akademisyenler
“Eğitimde kentsel/mekânsal ayrışma vardır”	8	Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe

Tonguç’un bu sözü” üzerine sekiz akademisyen de “bu söze katılıyorum” cevabını vermiştir. Örnek görüş aşağıda yer almaktadır:

Akademisyen Zeynep: “... Yeni nesli dönüştürebiliriz. Gerçekten de dönüşüyorlar. Sadece sabırlı olmak lazım...”

Araştırmada on dördüncü soru olarak “eğitimde kentsel/mekânsal ayrışma” sorusuna cevap aranmıştır.

Akademisyenlerin hepsi “eğitimde kentsel/mekânsal ayrışma” üzerine “eğitimde kentsel/mekânsal ayrışma vardır” şeklinde görüş bildirmiştir. Örnek görüşler aşağıda yer almaktadır:

Akademisyen Veli: “Tabii yani mekânsal olarak Anadolu’daki okullarla büyük şehirlerdeki okullar arasındaki farklılığı, öğretmenlerin doğuya gitmek istememesi, iyi okulların batıda olması nedeniyle batıya doğru bir hareket vardır. Ve böylelikle mekânsal bir ayrım vardır. İyi okul-kötü şeklinde de...”

Akademisyenlerin hepsi eğitimde kentsel/mekânsal ayrımın var olduğu görüşündedir. Bazı akademisyenler Anadolu’daki okullar ile büyük şehirlerdeki okullar arasındaki farklılığı, öğretmenlerin doğuya gitmek istememesini, iyi okulların batıda olmasını örnek olarak gösterirken, bazı akademisyenler ise aynı semtte oturan insanların benzer sosyo-ekonomik düzeye sahip olmaları nedeniyle çocuklarını aynı okullara göndermek zorunda kaldıklarına değinerek örnek vermiştir. Akademisyenlerin çoğunluğun mekânsal ayrışmadan ve velinin sosyo-ekonomik durumundan dolayı çocuklarının okudukları okulların üst-orta ve dezavantajlı olarak ayrıştığını, bunun eğitime hatta eğitimden sonraki iş bulma durumunu bile etkilediğini belirtmişlerdir.

Araştırmada Veli, Zeynep, Murat, Ayşe adlı akademisyenler maddi eşitsizliğin kuşaklar arası devam ettiği konusunda ortak görüştedirler. Konuya ilişkin örnek görüş aşağıda belirtilmiştir:

Akademisyen Murat: “Diyelim ki sen alt seviyede bir eğitim gördün, annen-baban ilgisiz hatta eğitime önem vermiyor... Ve sen anne-baba olduğun zaman, çocuğuna sağladığın koşullar da kendininkinden çok farklı olmuyor. Tam bir kırsaldığı...”

Ahmet ve Fatma adlı akademisyenler eğitim sistemindeki değişiklik ve yeniliklerin hayata geçirilmesini bir süreç olarak tanımlayarak ortak görüş bildirmişlerdir. Örnek görüş aşağıda yer almaktadır:

Akademisyen Ahmet: “...gelecekte eşitler sistemi olacağına inanıyorum. Eğitimimiz şekil olarak zaten eşittir. Asıl olması gereken onun içini de eşitlemektir. Bu bir süreçtir...”

Araştırmada Ahmet, Mehmet, Veli, Zeynep, Fatma, Murat, Kenan, Ayşe isimli akademisyenler eğitimin kamusal olması ancak bu kamusallığın sadece finansal kaynak olarak, ideolojik

düşünce olarak bulunmaması gerektiği konusunda ortak görüştedirler.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Okullar temelde toplumu bütünleştiren, eşitleyen bir özelliğe sahiptir. Ancak toplumsal ayrışmaya da neden olabilmekte ve öğrencilerin temel hakları olan eğitimden eşit oranda yararlanmalarına ilişkin sorumluluğunu yerine getirememektedir. Ünal ve ark., (2010) eğitimdeki toplumsal eşitsizlik ve dışlanma eylemlerinin eğitimsel ayrışmaya sebebiyet verdiğini belirtmiştir. Sağ (2003) ise; toplumsal farklılaşma ve eğitim arasında değişken, dinamik bağlantılar olduğunu ifade etmiştir. Başka bir araştırmanın sonuçlarına göre kültürün alt sınıfına bulunan öğrenciler okul otoritesi tarafından dışlanmakta ve sistem bu öğrencileri damgalamaktadır (Sayılan & Özkazanç, 2009).

Doğu ve Güney Doğu bölgelerinde öğrencilerin okula kayıt oranları Türkiye ortalamasının altındadır. Bu da Türkiye’de eğitimde fırsat eşitliği bakımından bölgesel farklılıklar yaşandığını gösterir (Gök, 2004). Eğitim ve öğretmen yetiştirme programları çok kültürlü program olarak dönüştürülmelidir. Böylelikle kültürel bakımdan dezavantajlı olan çocuklar da eğitim süresine dâhil edilebilir (Çiftçi & Aydın, 2014). Modern toplumlarda hâkim olan kültür çemberinin dışında yer alan öğrenciler ve gelir durumu düşük olan öğrenciler, eğitim hayatında sorunlar yaşamakta ve akademik olarak başarısızlığa mahkûm olmaktadır. Türkiye’deki eğitim sistemi de baskın kültüre odaklanmıştır.

Okulların çocuklara ayrımcılığı öğrettiği ve ekonomik yapının eğitim üzerinde büyük etkisi olduğu görülmektedir. Üst gelir grubuna sahip ailelerin çocuklarının üst düzey okullarda, alt gelir grubuna sahip ailelerin çocuklarının dezavantajlı bölge okullarında okudukları, mezun olduktan sonra iş bulma durumlarının farklılık gösterdiği düşünülmektedir. Düşük ekonomik gelire sahip aileler çocuklarının eğitim giderlerini karşılamakta yetersiz kalmakta ve bu durum okul içindeki sınıflarda farklılık yaratmaktadır.

Eğitim ile siyaset arasındaki bağın zayıflaması ve devletin okul denetimindeki yetki gücünü azaltması gerekmektedir. Günümüze kadar gelen toplumların ihtiyaçları, coğrafyaları, gelecekleri büyük farklılıklar teşkil etmiştir. Her toplumun eğitim sistemi bu farklılıklardan etkilenir ve bu farklılıkları etkiler. Bu sebeple dünyada ortak kültür geliştirilip ortak bir eğitim verilmesi mümkün değildir.

Eğitim, girdilerini tek bir meslekle sınırlamaktadır. Oysa ideal eğitim bireylerin çoklu yanlarına ulaşmalı ve bireylerin istedikleri yönde gelişmelerini sağlayacak özgür ortamlar yaratmalıdır. İdeal toplum ise kendi sorunlarını umursayıp, bu sorunlara çözüm getirebilen bireylerden oluşur. Eğitim sistemi öğrenciler üzerinde istedik yönde davranış değişikliğini gerçekleştirmek

ister. Ceza ve ödülü esas alır. Böylelikle öğrenciler eleştirel düşünemez, pasif ve itaatkâr bir yapıya bürünür (Öngel, 2003; Şahin, 2003). Eğitim sistemimiz kendi sorunlarının farkına varmayan ve eleştirel düşünemeyen bireyler yetiştirmektedir. Köy Enstitüleri bu bağlamda ideal eğitimi verebilmiştir. Bu enstitüler ideal toplumun özelliklerinden biri olan “kendi sorunlarını umursama ve bu sorunlara çözüm üretebilme” yetisine sahip bireyler yetiştirmiş ve öğrencileri tek bir meslek ile sınırlamamıştır. Bu sebeple Türkiye’deki ideal okul Köy Enstitüleri’dir.

Fırsat eşitliğine dayalı bir eğitim için sürdürülen çalışmalar yeterli değildir. Türkiye’deki eğitimin hem sistemin temelinde hem de okullarda ve sınıf düzenlerinde değişim ve yeniliğe, daha yüksek standartların elde edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Fırsat eşitliğine dayalı bir eğitim için okullar tel örgülerle çevrili bir yapı olmaktan çıkarılmalı, köy enstitülerinin günümüze uyarlanmış versiyonu yeniden kurulmalı, öğretmen yetiştirme sistemi yeniden yapılandırılmalı ve eğitim konusunda iyi örneklerle bakılmalıdır. Aynı zamanda eğitim kamusal olmalı, müfredatı insan hakları dersi konulmalı, toplum ile dersler arasında bir ilişki kurulmalı ve demokratik süreç ile demokratik modernite gerçekleştirilmelidir.

Okullar ve öğretmenler merkezi şartlara göre şekillenmektedir. Eğitimdeki insan ve mekân unsurları (öğretmen, okul idarecileri, aile fertleri ve toplum) arasında bir ilişkiler ağı mevcuttur. Bülbül’ün yaptığı (2007) araştırma sonuçlarına göre öğretmen yetiştirme sisteminin değiştirilmesi gerekmektedir. Karaca (2008) Türkiye’de öğretmen yetiştirmedeki verim ve kalite araştırmaları, yine bu doğrultuda öğretmen yeterliklerinde belirli bir ölçüt ve bir standardın gerekliliği, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması gerektiğini belirtmiştir.

Ünal ve ark., (2010) Türkiye’de eğitimin kitleleşmeye başladığı fakat demokratikleşemediğini belirtmiştir. Türk Eğitim Sistemi’nde demokratik eğitim ya da demokrasi eğitimi, sistemin yazılı kanun metinlerinde var olmasına rağmen, pratikte istenen düzeye ulaşamamakta, ulaşılmak istenen demokrasi eğitiminin pratikte hayata geçirilememesinin en önemli sebebi, eğitimin bir tek ders programı boyutunda ele alınmasıdır (Okutan, 2010). Yılmaz (2006) Türkiye’nin yeni dünya standartlarına uyum sağlayamamış bir toplum etiketini yok etmek için, bilimselliği eğitim ile harmanlayarak topluma mal etmesine, başka bir deyişle toplum olarak düşünme ve bu düşüncü bir eylem haline getirebilme ile olanaklı olduğunu belirtmektedir.

Yılmaz ve Altınkurt (2011) Türk eğitim sisteminin çözüm bekleyen en önemli problemlerinin merkezi sınavlar, gereğinden fazla öğrenciyi kapsayan sınıflar, ezberci eğitim modeli, donanım ve aynı zamanda fiziki koşulların yeterli düzeyde olmaması, eldeki öğretmenlerin niteliği, eğitime ulaşmaktaki eşitsizlikler, eğitim-siyaset bağıntısı ve finansman sorunları olduğunu belirtmiştir.

Eğitim ve siyaset arasındaki bağın güçlü olması, öğretmenlerin müfredatı nasıl esnetebileceklerini bilmemesi, uygulamadan ziyade ezberci dayalı bir sistemin varlığı, gelir dağılımı farklılıkları gibi etkenler, öğrencilerin eğitime ulaşmalarını zorlaştırmaktadır. Eğitim ve siyaset arasındaki bağın varlığı, eğitim sistemimizdeki sorunların çözülmesinde hem siyasetçi hem

eğitimciler büyük sorumlulukların düştüğünü gösterir. Dinçer (2003) eğitime mal edilecek işlevlerin neler olacağı; toplumun hangi yolla idare edildiği ve o toplumda var olan siyasal rejimle (krallık, demokratik yönetim şekli vb.) doğrudan alakalı olduğunu belirtmiştir. Siyasetin eğitim için ilk görevi toplumun beklentilerine cevap verecek güçlü bir eğitim sistemi kurmak olmalıdır (Buluç, 1997).

Sosyo-kültürel farklılıklar, öğrencilerin inanç ve yaşam şekli farklılıkları gibi etkenler okul örgütlerinde iyi yönetilmediği zaman sorun yaratabilmekte ve çatışmaya sebep olabilmektedir (Memduhoğlu, 2011). Eğitimdeki maddi eşitsizlik kuşaklar arasıdır. Eğitim sistemindeki değişiklik ve yeniliklerin hayata geçirilmesi bir süreçtir. Ekonomik yapı, eğitim sistemi, yetişkin ve çocukların hayatı üzerinde önemli role sahiptir. Tüm bu olumsuzlukların ortadan kalkması için eğitim kamusal olmalı ancak bu kamusalılık yalnızca finansal kaynak olarak bulunmalıdır.

Eğitim sisteminin toplumun sorunlarını umursamayan ve bu sorunlara çözüm yolları bulamayan bireyler yetiştirdiği, bu durumun eğitimin temel sorunlarından birini teşkil ettiği, ayrıca eğitim sisteminin girdilerinin dünyadaki toplumsal, güncel ve siyasal olaylardan uzak büyümekte olduğu görülmektedir. Toplumun sorunlarını umursayan ve bu sorunlara çözüm yolları üreten bireyler yetiştirebilmek için, eğitim düzeylerine uygun şekilde “ülkedeki ve dünyadaki güncel olaylar” içerikli bir ders konulabilir.

KAYNAKLAR

- Aslan, A. K. (2001). Eğitimin toplumsal temelleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 16-30.
- Berg, B.L.& Lune, H.. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Konya: Eğitim yayınevi.
- Buluç, B. (1997). İlköğretim İkinci Kademe Okullarda Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliği. *Eğitim Önelimi*, 1, 11-21.
- Bülbül, M. Ş. (2007). *Kaos ve eğitim*. Ankara: Beyazkalem Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak E. K., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş., & Demirel F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). Örneklemeye yöntemleri. Retrieved from <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>
- Cebeci, S. (2002). *Bilimsel araştırma ve yazma teknikleri*. İstanbul: Alfa.
- Creswell, J. W. (2008). *Educational research.Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research*. 4th ed. Boston: Pearson Education Inc. Retrieved from <http://basu.nahad.ir/uploads/creswell.pdf>
- Çiftçi, Y. A., & Aydın H. (2014). Türkiye’de çok kültürlü eğitimin gerekliliği üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 197-215.
- Dinçer, M. (2003). Eğitimin toplumsal değişme sürecindeki gücü. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(3), 102-112.
- Ercan, F. (1998). *Eğitim ve kapitalizm*. İstanbul: Bilim Yayıncılık.
- Eserpek, A. (1976). Sosyal mobilité ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 9(1), 389-401. Retrieved from <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/496/5895.pdf>

- Eserpek, A. (1978). Eğitim ve sosyal değişme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 10(1-2), 123-141.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gök, F. (2004). Eğitim Hakkı: Türkiye Gerçeği. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya, Türkiye.
- Illich, I. (2015). *Okulsuz toplum*. (Çev. Özay M.). İstanbul: Şule Yayınları.
- Karaca, E. (2008). Eğitimde kalite arayışları ve eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 61-80.
- Kocabaş, K. (2010). *Aramızdan ayrılışının 50. yıldönümünde İsmail Hakkı Tonguç ve okul öncesinden yükseköğretime eğitim sorunları, çözüm önerileri. Sempozyum Bildirileri*. İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları.
- Memduhoğlu, H. B. (2011). Okullarda farklılıkların örgütsel doğurguları; bir örnek olay incelemesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (2), 115-138.
- Okutan, M. (2010). Türk eğitim sisteminde demokrasi eğitimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1303-5134.
- Öngel, Ü. (2003). Şekerli eğitim: Davranışçılığın eğitim uygulamalarındaki sakıncaları ve alternatif modeller. *XII. Eğitim Bilimleri Kongre Kitapçığı*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal Değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: Kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Sağ, V. (2003). Toplumsal değişim ve eğitim üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(1), 11-25. Retrieved from <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/79.pdf>
- Sayılan F., & Özkazanç A. (2009). İktidar ve direniş bağlamında toplumsal cinsiyet: Bir okul etnografisi. *Toplum ve Bilim*, 114, 51-73.
- Spring, J. (2014). *Özgür eğitim*. (Çev. Ekmekçi A.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Şahin, A. (2003). Kapitalizmin köleleştirme aracı olarak eğitim: Demokratik eğitim için bir arayış. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 73-79.
- Şişman, M. (2012). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Ünal, L. I. (1996). Eğitim ve yetiştirme ekonomisi. Ankara : Epar Yayınları. Retrieved from http://www.academia.edu/1102080/E%C4%9Fitim_ve_Yeti%C5%9Fitirme_Ekonomisi
- Ünal, I., Özsoy, S. Yıldız, A., Güngör, S., Aylar, E., & Çankaya, D. (2010). *Eğitimde toplumsal ayrışma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ünal, I. (2014). Küresel kapitalizmin kısılcacında eğitim: Anlama ve mücadelenin neresindeyiz? Retrieved from <http://www.praksis.org/tr/sayilar/33-sayi-kuresel-kapitalizmin-kiskacinda-egitim-anlama-ve-mucadelenin-neresindeyiz/>
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *Elementary Education Online*, 9(1), 79-92, 2010.
- Yılmaz K., & Altınkurt Y. (2011). Öğretmen adaylarının Türk eğitim sisteminin sorunlarına ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1303-5134.
- Yılmaz, M. (2006). Türkiye'nin çağdaşlaşma sorunu ve eğitim. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(10), 1-14.
- Yılmaz, T., & Sarpkaya, R. (2014). *Eğitim ekonomi ilişkisine eleştirel bir yaklaşım*. Ankara: Anı Yayıncılık.

EK- Görüşme Soruları

- Soru 1. Okulların toplumsal ayrışmaya etkileri üzerine neler düşünüyorsunuz?
- Soru 2. Okulların çocuklara ayrımcılığı öğretip öğretmediği üzerine neler düşünüyorsunuz?
- Soru 3. Eğitim düzeninde ekonomik faktörler ne derece etkilidir?
- Soru 4. Eğitim ile siyaset arasındaki ilişki nasıl olmalıdır?
- Soru 5. Öğrencilerde birbirine mesafe koyma davranışı üzerine görüşleriniz nelerdir?
- Soru 6. Tüm dünyada ortak bir kültür geliştirilip, ortak bir eğitimin verilmesi üzerine neler düşünüyorsunuz?
- Soru 7. İdeal okul hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Soru 8. İdeal toplum hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
- Soru 9. Hak eşitliğine dayalı bir eğitim için sürdürülen çalışmalar üzerine görüşleriniz nelerdir?
- Soru 10. Hak eşitliğine dayalı bir eğitim için ne tür çalışmalar yapılmalı?
- Soru 11. Türk eğitim sisteminin 'toplumun sorunlarını umursamayan bireyler' yetiştirdiği düşüncesini üzerine neler söyleyebilirsiniz?
- Soru 12. Eğitim sistemimizdeki sorunların çözülmesinde asıl sorumluluk kimlere düşmektedir?
- Soru 13. Elimde gelse bütün dünya okullarının programlarına insanın insanı sömürmemesi adlı bir ders koyardım. İsmail Hakkı Tonguç'un bu sözü üzerine neler söylenebilir?
- Soru 14. Eğitimde kentsel/mekânsal ayrışma hakkında düşünceleriniz nelerdir?